

Studenten helpen Studenten

Susanna Knaut
Carolin Peter
Remco Sanders

Juni 2009

“Studenten helpen Studenten”

**Excellente lesnemer wordt lesgever in een onderwijsondersteund
bijlesprogramma binnen de opleiding Fysiotherapie**

Auteur:	Susanna Knaut	2054408
	Carolin Peter	2054492
	Remco Sanders	2051813

Faculteit Gezondheid en Techniek

Opleiding Fysiotherapie

Afstudeerbegeleider: drs. G. van Oorsouw

Heerlen, juni 2009

Copyright © 2009

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Voorwoord

Deze scriptie over het onderwijsondersteund bijlesprogramma is geschreven in het kader van een afstudeerproject, examenonderdeel van de Hogeschool Zuyd opleiding Fysiotherapie. Het afstudeerproject is ontstaan uit de visie dat studenten binnen het onderwijssysteem kunnen integreren om zo te kunnen excelleren.

Onderdeel van het afstudeerwerkstuk is een handleiding voor het programma “Studenten helpen Studenten”. De handleiding wordt apart aan de scriptie bijgevoegd.

Vooraf willen wij alvast onze dank onder woorden brengen. Speciale dank gaat uit naar de interne begeleiders van het project, dhr. T. Goldbach en dhr. G.-J. Maas, voor de effectieve ondersteuning tijdens het gehele project. Tevens danken wij de studenten welke aan het project hebben deelgenomen. Deze hebben een belangrijke rol gespeeld bij het evalueren van het pilotproject.

Tot slot danken wij van harte onze afstudeerbegeleider, drs. G. van Oorsouw en onze tweede beoordelaar dr. Y. Nelissen, voor de individuele begeleiding tijdens het afstuderen.

Susanna Knaut, Carolin Peter en Remco Sanders

Heerlen, juni 2009

Inhoudsopgave

VOORWOORD

INHOUDSOPGAVE

SAMENVATTING

ABSTRACT

1. INLEIDING	9
1.1 Aanleiding tot het onderzoek	9
1.2 Vraagstelling	11
2. DE WEG VAN EXCELLENTIE NAAR HET PROJECT	12
2.1 Begrippen excellent/talent	12
2.2 De weg naar het project	13
2.3 Begripsverklaring studentcoach en tutee	13
3. METHODE	14
3.1 Schematische leeswijzer van de methode	14
3.2 Programma assistent-trainerschap	15
3.3 Literatuur	15
3.4 Experts	17
3.6 Ontwikkeling van het onderwijsprogramma	19
3.7. In- en exclusiecriteria	21
3.8 Selectieprocedure van studentcoaches en tutees	21
3.9 Implementatie	21
3.10 Toepasbaarheid van het project	22

4. RESULTATEN	23
4.1 Inventarisatie	23
4.1.1 assistent-trainerschap	23
4.1.2 Literatuurstudie	24
4.1.3 Experts	25
4.2 Ontwikkelingsfase	26
4.2.1 Product “Studenten helpen Studenten”	27
4.3 Ontwikkeling van de handleiding	30
4.3.1 Beschrijving totstandkoming handleiding	30
4.3.2 Inhoud van de handleiding	30
4.4 Uitvoeringsproces	34
4.4.1 Verloop selectieprocedure	34
4.4.2 Implementatie van het pilotproject “Studenten helpen Studenten”	35
4.4.3 Toepasbaarheid van het pilotproject “Studenten helpen Studenten”	35
5. CONCLUSIE	38
6. DISCUSSIE	39
6.1 Sterkte-zwakteanalyse	39
6.1.1 Zwakke punten van het project	39
6.1.2 Sterke punten van het project	40
6.2 Aanbeveling	40
6.2.1 Aanbevelingen voor implementatie van het project	40
6.2.2 Aanbevelingen voor vervolgstudie	41
7. LITERATUURLIJST	45
8. BIJLAGE	47

Samenvatting

In de afgelopen jaren wint de gedachte om excellente studenten de kans te bieden zich te profileren meer en meer aan betekenis. Ondersteuning van excellentie is een elementair aspect van de talentontwikkeling aan de Hogeschool Zuyd opleiding Fysiotherapie te Heerlen.

Om een bijdrage te leveren aan de talentontwikkeling aan de Hogeschool is de doelstelling voor de lesgever kwaliteitsontwikkeling op het gebied van coachen. Voor de lesontvanger is ontwikkeling op het gebied van zijn fysiotherapeutische motorische vaardigheden en het hierbij horende klinisch redeneren de doelstelling.

Ontstaan uit het project assistent-trainerschap van de opleiding Fysiotherapie, waarbij studenten tijdens de vaardigheidslessen docenten assisteren, richt het nieuwe programma zich op individuele begeleiding. Begeleid door docenten coachen excellente studenten minder excellente studenten in hun ontwikkeling in een één op één situatie.

Aan de hand van het traject assistent-trainerschap, een literatuurstudie en de visie van inhoudsdeskundige experts is binnen de bachelorscriptie het programma ontwikkeld en is het programma uitgevoerd in de vorm van een pilotproject. Hierbij hoort een handleiding, de in/exclusie criteria en de selectieprocedure voor de deelnemende studenten. Het pilotproject en de toepasbaarheid zijn geëvalueerd door een kwalitatief onderzoek.

Abstract

The idea to offer excellent students a possibility to give themselves a clearer image has been gaining in importance in The Netherlands during recent years. Supporting excellence is a fundamental aspect of talent development at the Hogeschool Zuyd in Heerlen, Netherlands.

In order to make a contribution to these efforts of the Hogeschool Zuyd the presented Bachelor degree script deals with the development of a coaching program to be performed by excellent students (e.g. 2nd year) to less excellent students (e.g. 1st year) as an addition to the lessons. The program only refers to the improvement of qualifications in “clinical reasoning” and motor skills needed by physiotherapists.

While in another already existing project developed at the Hogeschool Zuyd, Dept. of Physiotherapy, students assist the lecturer during lessons, this actual program is directed to additional individual coaching. Guided and controlled by lecturers, excellent students help less excellent students in a one to one coaching set-up to improve their development.

The development of the lesson supporting coaching program in this Bachelor script is based on the above mentioned former project regarding lesson assistance, experts’ opinions and views, as well as literature study. The project also includes the creation of a manual delivering criterion for the selection of participating students. Moreover the manual is written for all participants to supply transparency about the range of tasks. Also, an evaluation of a pilot project is contained.

The result of this Bachelor script shows that by means of the performed project the idea to support excellent students in improving their image and qualifications can be realized. Additionally, the project offers less excellent students the benefit of extra exercise to develop their motor and “clinical reasoning” skills.

1. Inleiding

Kijkend vanuit internationaal perspectief loopt Nederland sterk achter als het gaat om talentontwikkeling en het ontwikkelen van excellente tracés voor sterk gemotiveerde studenten; voor studenten die meer willen en kunnen. Nederland kenmerkt zich weliswaar vooral door een hoog gemiddeld niveau, maar heeft nog te weinig oog voor de meest gemotiveerde en getalenteerde studenten ^(18,19). Recent valt meer de aandacht te concentreren voor specifieke talentontwikkeling binnen de universiteiten en het HBO en worden in toenemende mate programma's ontwikkeld die inspelen op het potentieel talent van de student ^(18,19). Dit project sluit aan bij deze ontwikkelingen door studenten de mogelijkheid te bieden binnen de opleiding Fysiotherapie van de Hogeschool Zuyd als lesgever individuele ondersteuning te geven aan studenten.

Allereerst wordt in dit hoofdstuk ingegaan op de mogelijkheden die excellente studenten momenteel aangeboden worden binnen de opleiding Fysiotherapie en de activiteiten waarbij studenten worden betrokken in het onderwijs. Tevens wordt hierbij ingegaan op de vraagstelling. Essentieel voor de begripsvorming zal vervolgens in het tweede hoofdstuk een duidelijke definiëring plaatsvinden van het begrip 'excellentie'. Ten slotte worden de in dit project veelvuldig toegepaste begrippen "Studentcoach" en "Tutee" toegelicht.

1.1 Aanleiding tot het onderzoek

Om talentontwikkeling in het HBO goed tot zijn recht te doen komen is het van belang dat hogescholen deze talentontwikkeling steeds meer onderdeel laten zijn van het reguliere onderwijsbeleid. Het beleid moet gericht zijn op het ontwikkelen en faciliteren van het excellente onderwijs, het ondersteunen van docenten bij de ontwikkeling van initiatieven, professionalisering van docenten en ten slotte om talent aan de instelling te binden ^(10,19). Door het nemen van relevante stappen binnen de opleiding Fysiotherapie te Hogeschool Zuyd Heerlen kunnen studenten, welke in bepaalde dimensies uitblinken, een betekenisvolle rol spelen in de beroepsontwikkeling, zowel in toegepast onderzoek als in het onderwijs naar medestudenten toe ⁽⁶⁾. Het onderkennen van meerdere dimensies aan intelligentie impliceert een gedifferentieerd onderwijsaanbod, waarbij studenten ook geleerd moet worden om met deze verschillen om te gaan en hoe deze te benutten ⁽⁶⁾.

De opleiding Fysiotherapie van de Hogeschool Zuyd is bezig met het ontwikkelen van concrete programma's gericht op potentieel talent. De bijdragen van studenten vinden plaats binnen blokplanningsgroepen, het intake- assessment en het assistent-trainerschap. Allereerst biedt de opleiding Fysiotherapie de student de mogelijkheid deel uit te maken van een blokplanningsgroep.

*Een blokplanningsgroep wordt per blok samengesteld en geeft vorm en inhoud aan het betreffende blok binnen de opleiding Fysiotherapie. Bijbehorende taken bestaan uit: het blok ontwerpen, inhoud bepalen, bijstellen, evalueren en uitbreiden. De rol van de student is hierbij als volgt gedefinieerd: de student kan zich ontwikkelen op het gebied van beleidstechnisch handelen, kritisch beoordelen van de onderwijsactiviteiten, evalueren, inzichten verschaffen en problemen oplossen ⁽²⁰⁾.

*Daarnaast is het mogelijk om een bijdrage te leveren bij het intake-assessment. Studenten die willen starten met de opleiding Fysiotherapie Hogeschool Zuyd te Heerlen doorlopen een assessment om te bepalen of hij/zij geschikt is voor de opleiding. De opleiding Fysiotherapie betreft hierbij de studenten uit het derde studiejaar. De opleiding is van mening dat studenten goed in staat zijn om te bepalen waar een aspirant-student aan moet voldoen. De eindverantwoordelijkheid ligt bij de docent die ook aanwezig is bij het assessment. Een student geeft wel een positief of negatief advies. De derdejaarsstudent wordt tijdens het assessment gestimuleerd om zijn gespreksvaardigheden en zijn vaardigheden om kritisch te beoordelen te ontwikkelen ⁽²¹⁾.

Ten slotte kan een student ingezet worden als assistent trainer tijdens de vaardigheidslessen van een blok. Voor het assistent-trainerschap worden een aantal kwaliteiten verwacht: vakinhoudelijke kennis, didactische kennis, sociale vaardigheden, logistieke kwaliteiten, eigen initiatief en tijd vrijmaken ⁽¹³⁾. De doelstelling voor de assistent-trainer is persoonlijke ontwikkeling op bovengenoemde kwaliteiten. Daarnaast heeft het assistentschap tevens een meerwaarde voor de lesontvangende student. Enerzijds is er een betere ontwikkeling van vaardigheden doordat een extra persoon de docent ondersteunt. Anderzijds is de drempel voor de student om vragen te stellen in sommige gevallen lager naar een student dan naar een docent ^(13,16).

Alle drie bovengenoemde voorbeelden kunnen worden gezien als een vorm van talentontwikkeling. Echter vooral naar aanleiding van het laatste voorbeeld, het assistentschap, is de gedachte ontstaan om een onderwijsvorm te creëren waarbij er individuele begeleiding plaatsvindt. Daar binnen het assistent-trainerschap de

ondersteuning door de studenttrainer tijdens de vaardigheidslessen enkel in groepsverband plaatsvindt en dit als een aangrijppunt gezien wordt. In groepsverband krijgt een student mogelijk niet de intensieve aandacht die hij/zij nodig heeft. Een docent tracht iedere student in groepsverband gelijke aandacht te schenken, in de praktijk is dit helaas niet mogelijk. Daaruit ontwikkelt zich de kans in deze bachelorscriptie een individueel ondersteunend programma te ontwikkelen.

Deze nieuw te ontwikkelen onderwijsvorm zal plaatsvinden in een één-op-één situatie, waarbij de kennisverspreidende student de coach is en de kennisontvangende student de tutee (zie hoofdstuk 2) ^(4,11,16). De coach geeft een onderwijsondersteunend programma in de vorm van individuele bijles in fysiotherapeutische motorische vaardigheden en het klinisch redeneren aan een eerstejaars fysiotherapie student, de tutee.

1.2 Vraagstelling

Na overleg met de opdrachtgever directeur dhr. P. Hilderink en de coördinatoren van assistent-trainerschap dhr. T. Goldbach en dhr. G.-J. Maas is de volgende *vraagstelling* geformuleerd:

Op welke manier kunnen excellente studenten door middel van individuele begeleiding een bijdrage leveren aan het leertraject van hun medestudenten binnen de opleiding Fysiotherapie van de Hogeschool Zuyd?

Aan de hand van de geformuleerde vraagstelling wordt de vorm van ons afstudeeropdracht een project. Het project zal uiteindelijk leiden tot de volgende eindproducten:

- Handleiding voor het programma “Studenten helpen Studenten”.
- Criterium voor selectie studentcoaches en tutees (hoofdstuk 2).
- De uitvoering van het pilotproject “Studenten helpen Studenten”.

Om het project te ontwikkelen zal er gebruik worden gemaakt van de laatste inzichten binnen het hoger beroepsonderwijs. Om te voldoen aan de laatste inzichten zal er literatuur en een expertvisie worden geraadpleegd.

2. De weg van excellentie naar het project

Wie excelleert er nou eigenlijk: de student of de opleiding? Gaat het om de HBO-studenten die intrinsiek gemotiveerd zijn en over meer bekwaamheden beschikken of leveren opleidingen uitstekend werk door studenten naar een hoger niveau te brengen? Het antwoord is mogelijk een combinatie van beide. Het is van belang, alvorens het ontwikkelen van een excellent tracé te bepalen, op welk talent, op welke vaardigheden en op welke kwaliteiten er tijdens zo een excellent programma aanbod komt. In de volgende paragraaf worden de begrippen excellent en talent verder uitgewerkt.

2.1 Begrippen excellent/talent

Om de betekenis van een excellente student te achterhalen zal eerst aandacht geschonken worden aan het begrip 'talent'. Met talent wordt verwezen naar een gave, een natuurlijke begaafdheid, bekwaamheid of deskundigheid. In de onderwijscontext hebben we het niet over één specifiek talent maar over een verzameling gaven of bekwaamheden die relevant zijn in het kader van de studie of bij het uitoefenen van een beroep, waarbij excellente studenten over meer gaven of bekwaamheden beschikken dan de gemiddelde student of dat zij in sommige gevallen meer gaven of bekwaamheden kunnen ontwikkelen wanneer deze gestimuleerd worden ⁽¹⁸⁾.

De excellente studenten zijn niet noodzakelijkerwijs de studenten die de hoogste cijfers behalen. Bovendien wordt de effectiviteit waarmee iemand in de toekomst problemen in de realiteit oplost ook niet alleen bepaald door intelligentie ⁽⁴⁾. Het gaat ook om kennis, vaardigheden en houding die iemand heeft verworven. Naast het intellectueel en sociaal vermogen speelt creativiteit dus een grote rol. Sommige studenten blinken uit in creativiteit en in de uniciteit van de ideeën van de student, welke hem of haar laat opvallen. De kwaliteiten en kenmerken als intrinsieke motivatie, doorzettingsvermogen, flexibiliteit, passie en het verleggen van grenzen zullen thuis horen bij een excellente student. Ook het feit dat de studenten communicatief vaardig zijn, dat ze over leiderschap- kwaliteiten beschikken en dat ze in (hoge mate) zelfreflecterend zijn, zijn essentieel ⁽¹⁸⁾.

2.2 De weg naar het project

Aan de hand van paragraaf 2.1 bestaat nu duidelijkheid over de begrippen ‘excellentie’ en ‘talent’. Hieruit volgt de vraag in hoeverre nu het project met excellentie samenhangt.

Om over de grenzen van het beroep heen te kijken en om de grenzen te leren verleggen wil de Hogeschool Zuyd de studenten Fysiotherapie aanspreken en prikkelen om het beste uit zichzelf te halen, om de eigen grenzen zoveel mogelijk te verleggen ^(6,19). In dit afstudeerproject staat in eerste instantie een uitdaging geven aan de excellente student centraal, doordat de meer excellente studenten een lesgevende rol aangeboden wordt. Daarnaast is er tevens een belangrijke rol weggelegd voor de minder excellente student namelijk de rol van lesontvangende student.

2.3 Begripsverklaring studentcoach en tutee

In de volgende paragraaf wordt verklaard hoe de begrippen ‘studentcoach’ en ‘tutee’ ontstaan zijn om vooraf duidelijkheid te verschaffen over deze vaak terugkerende begrippen.

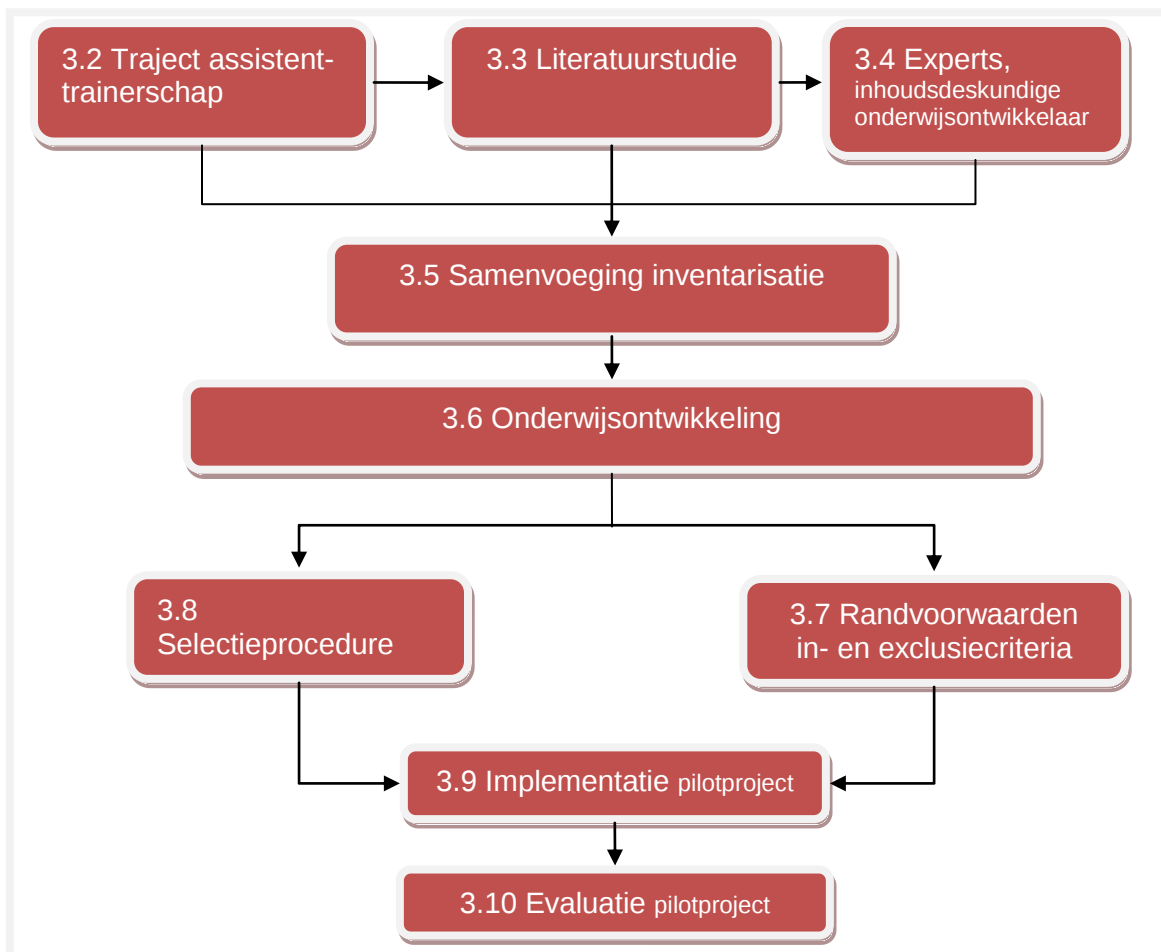
Om niet te spreken over meer/minder excellent wordt vanaf nu gesproken over tutees en studentcoaches. Onder tutees wordt verstaan de minder excellente studenten uit het eerste jaar. Onder studentcoaches de meer excellente studenten uit het tweede en derde jaar ⁽¹⁶⁾.

Om geen ongenoegen tussen de verschillende studentengroepen te creëren is er gekozen voor de benaming ‘studentcoach’ en ‘tutees’. Er is voor de meer excellente student de naam studentcoach gekozen omdat binnen het programma “Studenten helpen Studenten” het principe van coaching wordt toegepast. Voor de minder excellente student is er eerst gekozen voor de benaming ‘coachee’. Deze benaming ligt te dicht bij de naam ‘studentcoach’. Om een duidelijke onderverdeling te creëren is er gekozen voor de benaming ‘tutee’ welke is afgeleid van het begrip tutoring.

3. Methode

In het vorige hoofdstuk is meer duidelijkheid verschaft over de achtergrond. Hierbij zijn de begrippen ‘excellente student’, ‘coach’ en ‘tutee’ uitgewerkt. In dit hoofdstuk wordt de methode voor het tot stand komen van dit project beschreven.

3.1 Schematische leeswijzer van de methode

Figuur 1: schematische leeswijzer

3.2 Programma assistent-trainerschap

Het traject “assistent-trainerschap” is reeds ter sprake gekomen in paragraaf 1.1, maar wordt hieronder nauwkeuriger toegelicht.

Een student die diverse competenties bezit en een adequate bijdrage kan leveren op het gebied van onderwijs wordt ingezet als assistent-trainer en wordt begeleid door een vaardigheidstrainer. De assistent-trainer moet een leerwinst behalen middels leerdoelen. De leerdoelen worden beoordeeld door de docentbegeleiders en de studieloopbaanbegeleiders. Als het doorlopen leerproces van de student positief wordt beoordeeld, worden er studiepunten toegekend in het kader van bijzondere activiteiten.

Het traject assistent-trainerschap is één van de voorbeelden als het gaat om talentontwikkeling. Om bruikbare punten uit het programma assistent trainerschap te halen wordt er een SWOT-analyse uitgevoerd ⁽¹⁷⁾. De uitkomst van de SWOT-analyse geeft richting aan het opzetten van een pilotproject waar studenten lesgeven aan studenten. Verder wordt aan de hand van het programma grotendeels de in- en exclusiecriteria bepaald voor de lesgevende studenten, omdat in eerste instantie het project “Studenten helpen Studenten” een vervolg van het programma assistent-trainerschap is. Het assistent-trainerschap heeft als doelstelling: persoonlijke ontwikkeling van de student ⁽¹³⁾. De doelstelling ‘persoonlijke ontwikkeling van de student’ komt mogelijk ook naar voren in het pilotproject “Studenten helpen Studenten”. Voor de coach wordt gestreefd naar ontwikkeling op het gebied van ondersteunen, structureren/sturen, motiveren en inspireren in combinatie met gespreksvaardigheden. Voor de tutee gaat dit richting ontwikkeling op het gebied van de fysiotherapeutische motorische vaardigheden en in meer inzicht krijgen in zijn handelen bij het bestuderen van de vaardigheden.

3.3 Literatuur

Om de basis van een zo goed mogelijk pilotproject voor de opleiding Fysiotherapie voor de Hogeschool Zuyd op te kunnen zetten is een gestructureerde literatuurstudie van belang. De literatuurstudie is gericht op het vinden van vergelijkbare projecten en om de mogelijke in- en exclusie voor coaches en tutees te bepalen.

Zoektermen welke van belang zijn voor de realisatie van het project moeten onderverdeeld worden in het gebied van “studenten als onderwijsgever” en “selectie van coaches en tutees”.

Omdat in Amerika sinds 1960 al met het ontwikkelen van een onderwijsondersteunend programma van studenten voor studenten gewerkt wordt, is gestart met de volgende Engelse zoektermen:

- Students helping students, peer tutoring, peer education
- De bovengenoemde zoektermen worden gecombineerd met de volgende zoektermen: university, physiotherapy.

Om te zien in welke mate het projectidee al in Nederland bekend is, worden in googlescholar de volgende zoektermen toegepast:

- Studenten helpen studenten
- De bovengenoemde zoekterm wordt gecombineerd met de volgende zoektermen: universiteit, Fysiotherapie.

Ten slotte worden tevens Duitse zoektermen gehanteerd omdat de opleiding Fysiotherapie samenwerkt met een viertal scholen in Duitsland (het EPEPE-traject) waar nog geen ondersteuning plaats vindt door studenten onderling. Even als in het Engels is gestart met de volgende zoekterm “Schüler helfen Schülern”. De genoemde zoekterm is weer gecombineerd met de volgende zoektermen: Universität, Physiotherapie.

Bij de bepaling van de kwaliteit van een artikel wordt niet enkel en alleen gekeken naar het hoogst haalbare bewijs zoals bij een randomized controle trial en reviews. In het kader van het project is te verwachten dat weinig literatuur gevonden wordt. Bij talentontwikkelingsprogramma's is het moeilijk om de effectiviteit bij een studentengroep te meten door de vele factoren die meespelen bij de persoonlijke ontwikkeling. Verder wordt er kritisch gekeken naar artikelen met een publicatiejaar voor 1960.

De populatie en de generaliseerbaarheid zijn in eerste instantie niet van belang bij de beoordeling van de artikelen.

Aan de hand van de hierboven beschreven criteria worden de volgende databanken geraadpleegd voor de literatuurstudie binnen het project:

- PubMed, PEDro, Cochrane, Scholargoogle en de Vakbibliotheek.

Naast de uitgebreide literatuurstudie waarbij de theoretische onderbouwing centraal staat, worden experts benaderd welke praktische ervaringen hebben met programma's waarbij studenten les geven.

3.4 Experts

Experts zijn binnen het project heel belangrijk omdat de leden van de projectgroep niet behoren bij de groep van inhoudsdeskundige, ervaringsdeskundige en onderwijsontwikkelaars. Voor het project zijn twee soorten experts benaderd: enerzijds de onderwijsdeskundige en anderzijds de ervaringsdeskundige.

Onderwijsdeskundige

De experts binnen het project zijn werkzaam binnen de Hogeschool Zuyd. Voor de projectgroep is dit ideaal omdat zij bekend zijn met de structuur van “probleem gestuurd onderwijs” en omdat de communicatie met hen via de Hogeschool zo eenvoudiger kan verlopen. Bovendien wordt het als belangrijk gezien dat deze experts al ervaring met het betreffend onderdeel hebben. Met behulp van de visie en de opmerkingen van de inhoudsdeskundige en de onderwijsdeskundige wordt een didactisch keurige onderwijssituatie tussen coaches en tutees gecreëerd. Om dit te bereiken worden onderwerpen als relevantie, implementatie, in/exclusiecriteria coaches en tutees, onderwijsvorm, voorbeelden, gekoppelde opdrachten en toetsen besproken.

Van de Hogeschool Zuyd te Sittard opleiding “Social Work”, welke ervaring hebben met projectontwikkeling, worden vier experts benaderd.

De experts worden eerst via email benaderd. In de email is terug te vinden wat het afstudeerproject inhoudt. Tevens worden de experts gevraagd hun medewerking te verlenen aan het Topic-interview, waarbij hun ervaringen met dit soort programma's, hun visie en hun aanbevelingen voor het programma wordt ingegaan. De vragen voor het Topic-interview ⁽¹⁾ zijn bedoeld om de informatie uit de voorafgaande literatuurstudie en de analyse van het traject “assistent-trainerschap” uit te breiden en aan te vullen.

Ervaringsdeskundige

De opdrachtgever heeft gekozen voor dhr. T. Goldbach en dhr. G.-J. Maas, docenten van de opleiding Fysiotherapie te Heerlen om als ervaringsdeskundige dit project te gaan begeleiden. Zij zijn betrokken bij het assistent-trainerschap. Ze fungeren als docentcoördinatoren in het praktische gedeelte van dit project en helpen geschikte studenten te selecteren welke de coachrol overnemen (zie hoofdstuk 3.6).

3.5 Samenvoeging inventarisatie

Om vanuit de inventarisatie van het assistent-trainerschap, de literatuurstudie en de visie van de experts duidelijkheid voor de volgende stappen te geven, wordt in deze paragraaf de mogelijke opzet van het pilotproject beschreven.

Vastgesteld tijdens de inventarisatie is het van belang docenten een voorzittende rol toe te delen binnen het onderwijsondersteunende bijlesprogramma, waarbij hij/ zij zorgt voor de coördinatie op lange termijn. Daarnaast is aanbevolen een student ter ondersteuning van de docenten in te zetten. Deze student, genoemd hoofdcoach, wordt aanspreekpunt voor studenten bijvoorbeeld bij mogelijke conflicten.

Naast de hoofdcoach worden excellente studenten binnen het project betrokken om minder excellente studenten te coachen in hun ontwikkeling. Tevens zijn er nog de lesontvangende studenten, de tutees.

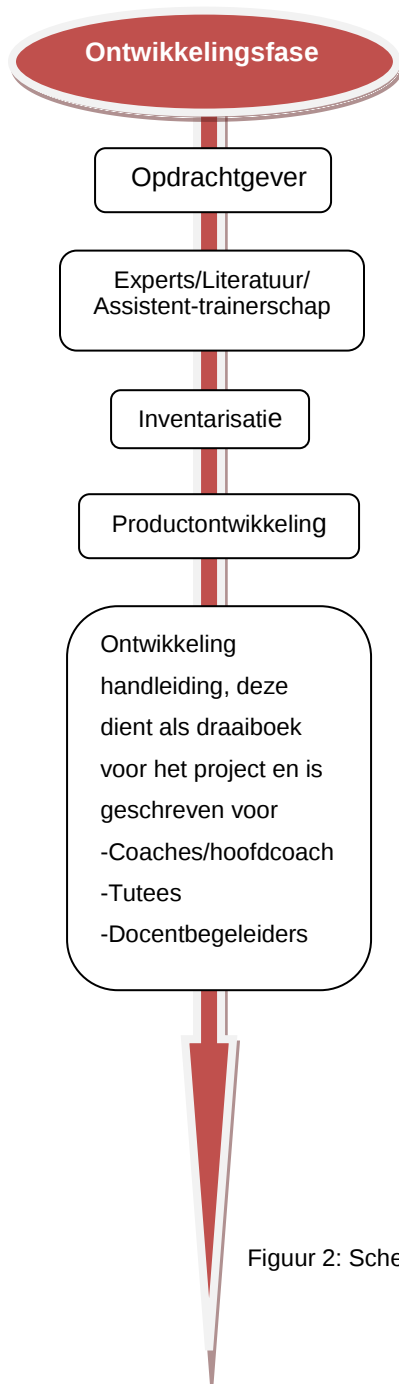
Bovendien moeten nog andere docenten in het project betrokken worden. Deze docenten zijn de studieloopbaan-begeleiders, welke een oog houden op het ontwikkelingsproces van de tutees. Samen met vaardigheidsdocenten helpen ze bij de selectie van tutees.

Om het hele project transparant te houden, wordt van de experts aanbevolen van te voren een handleiding voor het programma te ontwikkelen.

Vanuit deze korte beschrijving van het project wordt in de volgende paragraaf het precieze plan van de ontwikkeling en de uitvoering beschreven.

3.6 Ontwikkeling van het onderwijsprogramma

In de volgende paragraaf wordt eerst een chronologische weergave van het project gegeven. Begonnen wordt met de uitleg van het proces ontwikkeling. Hierna volgt de uitvoeringsfase van het project. Beide processen worden aan de hand van figuur 2 en 3 beschreven.

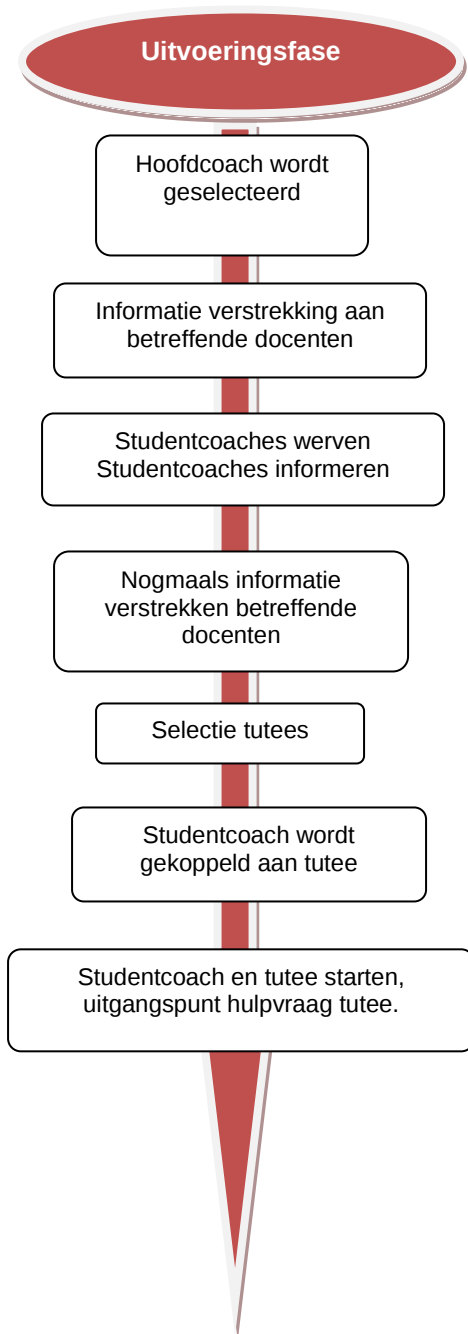
Figuur 2: Schematische weergave van de ontwikkelingsfase

In eerste instantie vindt in juni 2008 overleg plaats met de opdrachtgever over het vaststellen van de docentbegeleiders van het project. Aan de hand van de inventarisatie van de literatuurstudie, de analyse van het programma assistent-trainerschap en de visie van de experts is in overleg met de docentbegeleiders het idee voor een product ontwikkeld.

De ontwikkeling vindt plaats in de periode juni 2008 tot en met december 2008.

Voordat gestart wordt met de uitvoeringsfase is het van belang een handleiding te ontwerpen. Deze fungeert als draaiboek voor het project. Hierin worden de taken van alle betrokkenen uitgelegd. De betrokkenen zijn de begeleidende docenten, vaardigheidstrainers, studieloopbaanbegeleider, hoofdcoach, tutees en studentcoach.

De handleiding wordt geëvalueerd door de docentbegeleiders en hierna gecorrigeerd. Gestreefd wordt naar een goedgekeurde handleiding begin januari 2009.

Figuur 3: Schematische weergave van de uitvoeringsfase

Vanaf dit moment wordt de uitvoering van het project gestart. Vanuit het idee, beschreven in paragraaf 3.5, worden in de uitvoeringsfase de stappen, welke worden ondernomen, beschreven.

Omdat in de ontwikkelingsfase de begeleidende docenten van het project bekend zijn, wordt in de uitvoeringsfase begonnen met de selectie van de hoofdcoach.

Om de bekendheid van het project binnen de opleiding Fysiotherapie te verbeteren worden in februari 2009 de vaardigheidstrainers en studieloopbaan-begeleiders geïnformeerd over de inhoud van het project en over hun toekomstige taken. Er worden acht studentcoaches geworven, dit zijn studenten Fysiotherapie welke het traject assistent-trainerschap gevolgd hebben. Eind maart 2009 worden middels een bijeenkomst de studentcoaches op de hoogte gesteld van hun taken en de inhoud van het project.

Om de selectieprocedure van de tutees op gang te zetten wordt in maart 2009 nogmaals informatie verstrekt aan de bovengenoemde docenten. Er wordt gestreefd naar acht tutees om een “een op een” situatie te creëren. Als de studentcoaches en tutees bekend zijn, worden ze aan elkaar gekoppeld. De koppels starten vanaf april 2009 met de begeleidingsfase aan de hand van de hulpvraag van de tutee.

3.7. In- en exclusiecriteria

De in- en exclusiecriteria voor het onderwijsondersteunende programma zijn voorwaarden voor het opstarten van het programma. Het is van groot belang eerst een duidelijke, gestructureerde opbouw te maken: voor wie is het programma en wie kan hieraan deelnemen? Tijdens de ontwikkeling van het programma (zie paragraaf 3.6.) wordt aan de hand van de relevante resultaten uit de criteria voor assistent-trainerschap, de interviewen en de literatuurstudie de voorwaarden opgesteld. Door middel van de in- en exclusiecriteria kan dan aan de selectieprocedure begonnen worden.

3.8 Selectieprocedure van studentcoaches en tutees

De selectieprocedure wordt begonnen als een aspirant student aan de inclusiecriteria voldoet. De selectieprocedure geeft de stappen weer welke een student moet ondernemen om het project te volgen. Studenten, welke het project willen volgen, moeten aan de inclusiecriteria voldoen.

Er wordt aan de hand van de literatuur, welke geraadpleegd wordt, voor de in/exclusie criteria een totaalplan voor de selectieprocedure opgesteld. De onderwijsdeskundigen en de ervaringsdeskundigen worden tijdens het interview geraadpleegd om de selectieprocedure te verduidelijken.

Om een juiste selectie uit te voeren worden er verschillende selectieprocedures voor de studentcoaches, de hoofdcoach en de tutee opgesteld.

3.9 Implementatie

In deze paragraaf wordt de verwachte implementatie uitgewerkt. In figuur 2 en 3 wordt duidelijk dat de implementatie behoort tot de uitvoeringfase. Het project start daadwerkelijk in maart 2009. Voor het begin van het pilotproject vindt overleg plaats met de coördinator van studieloopbaanbegeleiding en de vaardigheidsdocenten voor verdere uitleg over het programma en hun taakomschrijving binnen het project. Het plan is om het programma in het derde kwartaal van het studiejaar 2008/2009 te implementeren. Bij aanvang van deze periode is de selectie van de studentcoaches en tutees bekend en kan het eerste contact plaatsvinden tussen de tutees en studentcoaches. De contactmomenten tussen studentcoach en tutee worden bepaald door de hulpvraag van de tutee; het betreft hier de duur en het aantal van de lessen. Is de hulpvraag van de tutee beantwoord, kan in overleg met studentcoach en tutee de begeleiding beëindigd

worden. Het project loopt door tot het eind van het schooljaar 2008/ 2009 zolang de hulpvraag van de tutee niet beantwoord is.

3.10 Toepasbaarheid van het project

Om te beoordelen of het project toepasbaar is in het onderwijssysteem van de Hogeschool Zuyd opleiding Fysiotherapie wordt een Topic-interview met de betrokken partijen van het pilotproject gedaan ⁽¹⁾. Om richting te kunnen geven aan een eventuele vervolgstudie, voornamelijk wat betreft het verloop van het pilotprogramma en mogelijke verbeteringen hierin, is gekozen voor een kwalitatief onderzoek.

De beoordeling van het pilotprogramma “Studenten helpen Studenten” wordt opgebouwd in de vorm van groepsevaluaties: één met alle tutees, één met alle studentcoaches en één met de begeleidende docenten. Er is bewust niet gekozen voor een individueel gesprek om de mogelijkheid open te laten gedachten uit te wisselen en elkaar eventueel aan te vullen.

Ter voorbereiding van het kwalitatief onderzoek ontvangen alle deelnemers een Topic-lijst waarin de volgende hoofddomeinen vermeld staan:

- Handleiding – verbeterpunten/ onduidelijkheden?
- Visie over verloop van de pilot:
  - o Eerste contact coaches en tutees
  - o Verloop en inhoud van de lessen; heeft de tutee zijn doel duidelijk doorgegeven?; heeft de coach de lessen doelgericht ingevuld?
  - o Leermomenten voor tutee en coach? Welke?
- Sterkte – zwakte analyse van het pilot project
- Taken docenten/ hoofdcoach – duidelijke taakverdeling?

Docenten, tutees en studentcoaches worden gevraagd hun meningen in steekwoorden op papier te zetten. Tijdens de bijeenkomst nemen de leden van de afstudeergroep de voorzittersrol in. Een lid leidt de evaluatie door de hoofddomeinen ter discussie te brengen. De andere twee leden van de projectgroep noteren de opmerkingen van de deelnemende partijen. Gekozen is voor de leden van de afstudeergroep omdat ze niet bekend zijn met de deelnemers aan het pilotproject. Dit zorgt ervoor dat geen sociaal wenselijke antwoorden gegeven worden. Verder is gekozen voor twee notulisten om zo alle aspecten van de kwalitatieve evaluatie te noteren.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten beschreven. Voor de overzichtelijkheid is voor dezelfde opbouw als in de methode gekozen (zie figuur 1).

4.1 Inventarisatie

Begonnen wordt met de uitwerking van de gebruikte onderdelen van het assistent-trainerschap, de literatuurstudie en de expertise van de medewerkers van de Hogeschool Zuyd te Sittard opleiding “Social Work”.

4.1.1 assistent-trainerschap

Op het bestaande traject assistent-trainerschap is een SWOT-analyse⁽¹⁷⁾ uitgevoerd. Hier onder volgt een overzicht van de uitgevoerde analyse.

Sterktes • De doelstelling is persoonlijke ontwikkeling. • Kwaliteiten van een student worden gebruikt ter ondersteuning voor andere studenten. • Een student aan het reguliere onderwijs gaat lesgeven. • De drempel is lager om vragen te stellen aan een student als aan een docent. • Duidelijke in- en exclusiecriteria. • Ontwikkeling van didactische vaardigheden bij een assistent-trainer.	Zwaktes • Moeilijk om kwantitatief effect te bepalen middels kwalitatieve studie. • Beperkte aandacht voor de studenten in een groepsverband/ vaardigheidslessen.
Kansen • Past binnen de tendens van het huidige onderwijs. • Samenwerking met andere faculteiten gezondheidszorg. • Meer contactmomenten tussen oudere en jongerejaars studenten. • Bevordering van de sociale contacten en vaardigheden.	Bedreigingen • Een te hoge belasting voor de student in combinatie met de reguliere onderwijsactiviteiten. • Hebben studenten voldoende kennis van didactische principes?

Tabel 1: SWOT analyse

Een sterk punt binnen het student-assistentschap is de doelstelling: persoonlijke ontwikkeling van de student⁽¹³⁾. Persoonlijke ontwikkeling past binnen de tendens van het huidige onderwijs. Om dit verder te ontwikkelen wordt het traject assistent-trainerschap

uitgebreid met een pilotproject “Studenten helpen Studenten”. Bij de studentcoach wordt daarom gestreefd naar ontwikkeling op het gebied van ondersteunen, structureren/sturen, motiveren en inspireren in combinatie met gespreksvaardigheden. Een tutee richt zich op de ontwikkeling van de fysiotherapeutische motorische vaardigheden en op meer inzicht krijgen in zijn handelen bij het bestuderen van de vaardigheden.

De kans om studenten uit verschillende studiejaar meer met elkaar in contact te laten komen wordt ingevuld door middel van ouderejaarsstudenten die begeleiding gaan geven aan jongerejaarsstudenten. In deze situatie is het meteen mogelijk dat er meer sociale contacten plaatsvinden en dat sociale vaardigheden ontwikkeld worden. Om het zwakke punt ‘beperkte aandacht voor een student’ op te vangen is de keuze gevallen op contactmomenten waarin individuele begeleiding plaatsvindt.

De assistent-trainers, die op basis van de ontwikkelde kennis op het gebied van didactische vaardigheden, zijn geschikt voor een rol als studentcoach. De in- en exclusiecriteria voor het pilotproject “Studenten helpen Studenten” worden dan ook gelijkgehouden aan die van het traject assistent-trainerschap. Dit roept echter enkele bedreigingen op. Ten eerste hebben de studenten die een rol als coach gaan vervullen wel voldoende didactische kwaliteiten en ten tweede zorgt het doorlopen van het traject assistent-trainerschap niet voor een te hoge studiebelasting. Om de eerst genoemde bedreiging op te vangen moet er een toekomstige didactiekcursus worden gegeven aan de studenten die een coachrol vervullen. Binnen de cursus didactiek moeten dan de didactische vaardigheden gericht op het coaching-principe geoefend worden.

Om de hoge studiebelasting te beperken wordt een limiet van vier uur begeleiding per week vastgesteld.

4.1.2 Literatuurstudie

Voor de literatuurstudie zijn de volgende databanken geraadpleegd: PubMed, PEDro, Cochrane, Scholargoogle en de Vakbibliotheek. De Nederlands en Engelstalige zoektermen hebben veel resultaten opgeleverd. Om de zoekresultaten toe te spitsen op het project zijn er limits en gecombineerde zoektermen toegepast. De gevonden artikelen zijn middels het abstract door de projectgroep beoordeeld. In de beoordeling is gekeken of de artikelen binnen het domein studenten als onderwijsgever horen in combinatie met persoonlijke ontwikkeling. Twee artikelen en een boek zijn naar voren gekomen die raakvlakken hebben met het onderwerp studenten als onderwijsgever. Een van deze

artikelen wordt herkend als randomized control trial. De overige gevonden artikelen, uitgewerkt in bijlage 1, heeft de projectgroep uitgesloten in de ontwikkeling van het pilotprogramma “Studenten helpen Studenten”.

Met de Duitstalige zoektermen is een artikel gevonden. Het artikel heeft raakvlakken met het pilotproject “Studenten helpen Studenten” gezien de naam “Schüler helfen Schülern- Schüler unterrichten Schüler- Schüler als Tutoren – Schüler als Lehrer”. In het artikel is literatuur uit het jaar 1980 gebruikt. De visie op het onderwijs in deze periode verschilt van de tegenwoordige visie in het onderwijs. Voor de selectie van coaches en tuteurs zijn geen bruikbare artikelen gevonden in de databanken met zowel Duits, Engels en Nederlandstalige zoektermen. De resultaten in de verschillende databanken gecombineerd met de zoektermen worden weergegeven in bijlage 1: Literatuurstudie.

De benaderde experts hebben bruikbare literatuur aanbevolen. Deze literatuur staat beschreven in de paragraaf 4.1.3. De aanbevolen literatuur is gericht op een geschikte onderwijsvorm voor het pilotproject “Studenten helpen Studenten”.

4.1.3 Experts

In het kader van informatieverzameling zijn vier experts benaderd. Twee experts van de opleiding “Social Work” aan de Hogeschool Zuyd te Sittard geven ondersteuning in de vorm van een Topic-interview ⁽¹⁾ over de manier van projectontwikkeling, implementatie, in/exclusiecriteria en de onderwijsvorm.

Contact is opgenomen met dhr. W. Goossens en mevr. K. Meulepas. Deze zijn zeer positief over invoering van een talentontwikkeling traject als uitbreiding van het al bestaande assistent-trainerschap. De samenwerking tussen jongere- en ouderejaarsstudent sprak hun voornamelijk aan. Uit de gesprekken is gebleken dat de volgende aspecten in de ontwikkeling van het pilotproject naar voren moeten komen:

- Duidelijke taakbeschrijving van docentbegeleider, hoofdcoach, studentcoaches, tuteurs in de handleiding.
- Dat de studenten(studentcoach en tutee) centraal staan.
- Dat de studentcoach en tutee middels een persoonlijk ontwikkelingsplan verantwoording afleggen over de geleerde kennis en verandering van het gedrag ten aanzien van zelfontwikkeling/zelfsturing. Zowel tutee als coach bespreken hun

persoonlijk ontwikkelingsplan met de studieloopbaan-begeleider. Daarbij moet in de handleiding een paragraaf met de vormeisen en de inhoud voor het persoonlijk ontwikkelingsplan worden opgenomen.

- Beloning in vorm van studiepunten binnen het kader van bijzondere activiteiten.

Aan de hand de van de Topic-interviewen zijn er een aantal literatuurverwijzingen ter sprake gekomen. De literatuur is gericht op “coachen in het hoger beroepsonderwijs”. Hier volgt een opsomming van deze literatuur:

- Reekers, M. Coachen in het hoger beroepsonderwijs. Nelissen; 2005.
- Brinckmann, E., Doelman, G., Rijkers, T., Rooijendijk, L., Verhoeven, W., Vlerken, A. van. De docent als coach. Nelissen; 1998.
- Scager, K., Thoolen, B. De docent als coach in het hoger beroepsonderwijs. Wolters; 2006.
- Hoeven, J. van der. Leercoaching in het HBO- een kapstok voor competentiegericht leren en ontwikkelen. Bohn Stafleu van Loghum; 2007.
- Schouwenburg, H.C., Groenewoud, J.T. Studievaardigheid en leerstijlen. Wolter-Noordhoff; Groningen; 1995.
- Kallenberg, A.J., Grijspaarde, L. van der, Braak, A. ter, Horzen, C.J. van. Leren (en) Doceren in het hoger onderwijs. Lemma BV; Utrecht; 2003.
- Meulepas, K., Renneberg, L. Nota praktijkbegeleiding aan SW1-studenten door vierdejaars studenten, Hogeschool Zuyd; 2008.

4.2 Ontwikkelingsfase

Op basis van de analyse van het assistent-trainerschap, de gevonden literatuur uit de literatuurstudie, de expertvisie en de bestudeerde aanbevolen literatuur van de experts zijn de volgende paragrafen uitgewerkt. Hierin wordt de ontwikkeling van het project beschreven, met als onderdeel de gebruikte onderwijsvorm, het product “Studenten helpen Studenten”, het ontwerpen en de inhoud van de handleiding zoals de in- en exclusiecriteria en de selectieprocedure.

4.2.1 Product “Studenten helpen Studenten”

Uit ervaring en uit onderzoek is bekend dat het bij kennisoverdracht kan helpen als de kennisverschillen van lesgever en lesnemer niet al te groot zijn. Juist daar kunnen studenten, ondersteund door docenten, vanuit een veel recentere ervaringsdeskundigheid een waardevolle rol naar jongerejaarsstudenten vervullen ^(4,6,16). Met dit gegeven is gekozen voor een individuele begeleiding tussen oudere en jongerejaars studenten. Het product is een onderwijsprogramma waarbij excellente studenten uit het reguliere onderwijs worden ingezet als lesgever aan minder excellente studenten.

Om het project te kunnen realiseren wordt de volgende structuur binnen de organisatie gehanteerd. De docentbegeleiders zijn de coördinatoren van het project en zijn van belang om het project op lange termijn in het onderwijs te implementeren en het proces te bewaken in de uitvoeringfase. De docentbegeleiders selecteren tevens de hoofdcoach en de studentcoaches. De keuze voor hun taken berust op het feit dat ze in dit kader ervaring hebben opgedaan als coördinatoren van het traject assistent-trainerschap. De hoofdcoach assisteert de docentbegeleiders en functioneert als correspondent met alle betrokken partijen binnen het pilotproject. Naast de begeleiding heeft de studentcoach als taak zijn gestelde doelen in het kader van bijzondere activiteiten te evalueren. De tutee plant zijn te leren activiteiten en evalueert zijn functioneren samen met zijn studieloopbaan-begeleider in zijn persoonlijke ontwikkelingsplan.

Na het bepalen van de structuur en de taakverdeling is het nu van belang dat een vorm van begeleiding wordt gekozen die goed aansluit bij ondersteuning in een op een situatie. Uit de gesprekken met de experts is naar voren gekomen dat coaching geschikt lijkt. Bij coaching is het niet van belang dat er gedoceerd wordt of nieuwe theoretische stof wordt aangeboden. In coaching draait het om advies geven, informatie verstrekken, confronteren, vragen stellen en luisteren. De student staat centraal en maakt uiteindelijk zijn eigen keuze en de coach biedt hulp en geeft ondersteuning ^(2,5,7,12).

Om een goede coachrol te vervullen zijn er bepaalde kwaliteiten nodig ^(2,5,12,14): een open houding, inzicht hebben in het gedrag van de studenten en goede gespreksvaardigheden. De drie belangrijkste kwaliteiten voor een coach kunnen als volgt worden samengevat:

- **Ondersteunen:** veronderstelt een respectvolle, betrokken houding en het vermogen om een relatie aan te gaan met studenten waarin studenten zich veilig voelen om fouten te maken. Vaardigheden hierbij zijn vooral de niet-sturende vaardigheden, zoals actief luisteren en non-verbaal gedrag.

- Structureren en sturen: voor het bieden van structuur aan het gesprek- of leerproces is inzicht nodig in leerprocessen en vaardigheden zoals informeren, vragen stellen, stellen van doelen, samenvatten, terugkoppelen en het goed gebruiken van tijd en ruimte.
- Motiveren en inspireren: het stimuleren van studenten om het beste uit zichzelf te halen veronderstelt vertrouwen en interesse in studenten, luistervaardigheden, alsmede intuïtie, humor, enthousiasme en inzicht in motivatieprocessen.

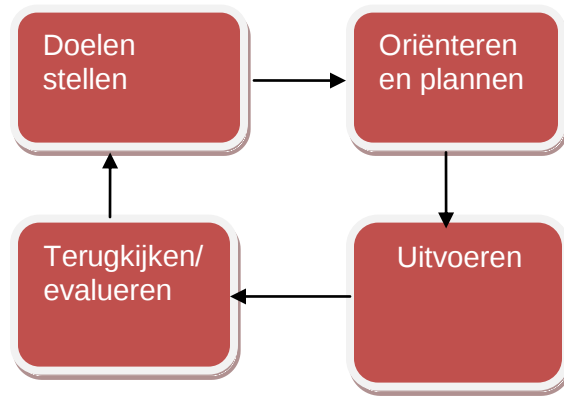
Deze kwaliteiten zijn een combinatie van de juiste houding, vaardigheden en kennis. Een persoon die start met coachen wordt aangeduid als beginnend studentcoach en ontwikkelt bovengenoemde kwaliteiten verder ^(2,5,12,14).

De inhoudsdeskundige dhr. W. Goossens heeft geadviseerd om gebruik te maken van het competentieprofiel voor een beginnend fysiotherapeut ⁽³⁾. De kwaliteiten ondersteunen, structureren, sturen, motiveren en inspireren die gesteld worden aan een studentcoach staan in het competentieprofiel vermeld. Een beginnend studentcoach die werkt aan zijn ontwikkeling van bovengenoemde kwaliteiten, werkt dus ook aan zijn ontwikkeling als beginnend fysiotherapeut.

Binnen het pilotproject verloopt het proces van begeleiding als volgt:

- Stap 1: De studentcoach wordt gekoppeld aan een tutee. Deze gaan samenwerken en beiden leren van elkaar door de samenwerking. Samen zoeken ze naar de manier van leren en ontwikkelen die het best bij de tutee past. Het is aan de studentcoach om de leerstijl van de tutee te achterhalen en deze stijl mogelijk in een later stadium bij te sturen ⁽⁵⁾.
- Stap 2: Er wordt door de studentcoach en tutee een samenwerkingsovereenkomst opgesteld. Hier staan belangrijke regels en afspraken in die ze samen maken. Het persoonlijk ontwikkelingsplan van de tutee wordt besproken met de studentcoach. Alle verder gemaakte/geplande afspraken worden genoteerd in een logboek ⁽⁵⁾.
- Stap 3: Middels samenwerking geven de studentcoach en de tutee vorm aan het leerproces. Hoe en wanneer deze plaatsvinden is aan de tutee, de studentcoach heeft alleen een ondersteunende en een sturende rol. Om op

een gestructureerde manier te leren/ontwikkelen zullen de vier leeractiviteiten doorlopen worden.

Figuur 3: Vier leeractiviteiten

Deze leeractiviteiten kunnen bij ieder nieuw of volgend onderwerp worden toegepast ⁽⁵⁾.

De tijd per bijeenkomst wordt door de coach en de tutee zelf bepaald, maar mag niet meer dan vier uur per week bedragen. De limiet van vier uren is gesteld om geen negatieve effecten te creëren in de reguliere studieactiviteiten van de beide partijen.

Stap 4 Als de doelen voor de tutee behaald zijn of er zijn problemen die de studentcoach niet kan oplossen wordt het samenwerkingcontract ten einde gebracht. Belangrijk is dat er steeds een eindevaluatie plaatsvindt ⁽⁵⁾.

4.3 Ontwikkeling van de handleiding

Voor de ontwikkeling van de handleiding zijn een aantal stappen ondernomen. In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de ontstaanswijze van de handleiding en de inhoud van de handleiding.

4.3.1 Beschrijving totstandkoming handleiding

Voor de ontwikkeling en de vormgeving van de handleiding heeft er overleg plaatsgevonden met beide coördinatoren van het project. (dhr. T. Goldbach, dhr. G.-J. Maas). Beide coördinatoren hebben ervaring in het ontwikkelen/vormgeving/opzetten van een handleiding zoals de handleiding van het assistent-trainerschap. Beide coördinatoren hebben de volgende literatuur aanbevolen:

- Riet, A. van de, Maas, G.-J. Assistent trainerschap. Hogeschool Zuyd; 2007.
- Koplin, R., Forster, S., Sokolowski, S. Spelend samenwerken- De ontwikkeling van een leerspel geïntegreerd in het onderwijs van de opleiding Fysiotherapie van de Hogeschool Zuyd; 2007.
- Crom, M. de, Vin, T. van de. De schouder in beweging- lesprogramma voor de opleiding Fysiotherapie; 2006.

Na de interviews en gesprekken met de inhoudsdeskundige, ervaringsdeskundige, onderwijsontwikkelaars en de aanbevolen literatuur is er een eerste concept van de handleiding geschreven in oktober 2008. In het eerste concept ontbrak een duidelijke beschrijving van het project en een duidelijke afbakening tussen in en exclusiecriteria en de selectieprocedure. Middels de evaluatie is de handleiding aangepast met de hierboven genoemde onderdelen. De verbeterde versie van de handleiding wordt in januari 2009 inhoudelijk beoordeeld en goedgekeurd door de coördinatoren dhr. T. Goldbach en dhr. G.-J. Maas en wordt beschouwd als definitieve versie.

4.3.2 Inhoud van de handleiding

De Handleiding is als aparte bijlage bij het afstudeerwerkstuk gevoegd. Voor de inhoud wordt daarnaar verwezen. In dit hoofdstuk staat de ontwikkeling ervan centraal.

Voor de ontwikkeling van de handleiding is vooral gebruik gemaakt van de bron "Meulepas, K., Renneberg, L. Nota praktijkbegeleiding aan SW1-studenten door vierdejaarsstudenten. Hogeschool Zuyd; 2008,". Deze handleiding fungeert als voorbeeld van een soortgelijk project.

Ter verduidelijking en in het belang van het slagen van het pilotproject wordt in deze paragraaf aandacht aan twee onderdelen van de handleiding besteed. De onderdelen zijn de in- en exclusiecriteria en de selectieprocedure van hoofdcoach, studentcoach en de tutee.

In/exclusiecriteria studentcoaches/hoofdcoach

Een student komt in aanmerking voor een rol als studentcoach/hoofdcoach als deze het traject assistent-trainerschap heeft doorlopen. Deze heeft al enige kennis ontwikkeld over didactische principes. De student volgt het tweede of het derde studiejaar van de opleiding Fysiotherapie. De derdejaars studenten volgen het traject alleen in het eerste gedeelte van het studiejaar, omdat deze dan beginnen met de stageperiode en zo weinig tijd kunnen investeren voor de contacturen binnen het project. Een student in het vierde leerjaar is bezig met stage en afstuderen en kan moeilijk tijd vrijmaken voor de contacturen en wordt uitgesloten van een rol als studentcoach. Een student moet indien hij of zij aan zijn persoonlijke ontwikkeling wil werken aan de volgende eisen voldoen ^(9,13).

- Het betreffende blok waar de student in gaat “coachen” met een voldoende heeft behaald.
- Geen onvoldoendes voor beroepshouding en inzet in het volledige curriculum hebben gescoord.
- Geen onvoldoendes voor studieloopbaan hebben gescoord.
- Een duidelijk plan van aanpak met relevante persoonlijke leerdoelen voor de periode waar de student zijn coachrol vervult.
- Plan van aanpak is goedgekeurd door de docentbegeleiders van het project.

In/exclusiecriteria tutees

De eisen die gesteld worden aan de tutee zijn in overleg met de ervaringsdeskundigen opgesteld ⁽⁹⁾. De inhoudsdeskundigen konden geen nauwkeurige criteria aangeven voor een lesontvangende student. Wel gaven beiden aan dat een tutee gemotiveerd moet zijn. Een student die zijn rol als tutee wil vervullen en zijn fysiotherapeutische motorische vaardigheden wil ontwikkelen moet voldoen aan de volgende eisen:

- De student is geïnteresseerd in een actief leerproces om zijn motorische vaardigheden en het hierbij horende klinisch redeneren te verbeteren. Het actief leerproces kan ingedeeld worden onder de begrippen 'motivatie' en 'studiehouding' ⁽¹⁵⁾. Deze begrippen hebben een zelfstandige invloed op studieprestaties. Met andere woorden een gemotiveerde student zal meer presteren dan een student die verplicht aangemeld wordt.
- Een actief leerproces is belangrijk om te voorkomen dat een student misbruik maakt van de studentcoach. Bijvoorbeeld: een student verzuimt zich aan te melden voor het pilotproject en verwacht in een te laat stadium hulp van zijn medestudenten.
- De studieloopbaan-begeleider en de vaardigheidsdocent van de student bepalen of een student in aanmerking komt voor een rol als tutee (zie selectieprocedure voor de tutee).
- De student heeft in de competentietoetsen de items 'motorische vaardigheden' en/ of 'klinisch redeneren' onvoldoende gescoord of sommige vaardigheden zijn tijdens de lessen niet afgetekend.

Selectieprocedure studentcoaches:

Om voor een rol als studentcoach in aanmerking te komen moet de student middels een sollicitatiebrief contact opnemen met de docentbegeleiders. In deze sollicitatiebrief wordt het persoonlijk ontwikkelingsplan en de motivatie voor het pilotproject aangegeven ⁽¹³⁾. De docent begeleiders beoordelen de ontwikkelingsplannen en de mate van motivatie en beslissen of de student in aanmerking komt voor de rol als studentcoach. De docentbegeleider maakt hierbij gebruik van de in/exclusiecriteria. De periode waarin studentcoaches geselecteerd worden is gestart vanaf het tweedekwart van het studiejaar 2008/2009 en eindigde halverwege het driekwart van dit studiejaar.

Selectieprocedure tutees:

Aan de hand van de in/exclusiecriteria worden de tutees geselecteerd.

De taak van de studieloopbaan-begeleider en de vaardigheidstrainers is, in overleg, de tutee te informeren over het project en te adviseren om contact op te nemen met dhr. G.-J. Maas en dhr. T. Goldbach. Deze zijn alleen verantwoordelijk voor het doorsturen, via de hoofdcoach naar de studentcoach, van de tutee. De

periode waarin tutees geselecteerd worden is gestart vanaf het tweede kwartaal van het studiejaar 2008/2009 en eindigde halverwege het derde kwartaal van dit studiejaar.

Selectieprocedure van de hoofdcoach

Om in aanmerking te komen voor een rol als hoofdcoach vindt een sollicitatiegesprek met de docentbegeleiders plaats waar het persoonlijk ontwikkelingsplan besproken wordt. Voor de rol als hoofdcoach worden dezelfde competenties, randvoorwaarden gevraagd die gelden voor de algemene student-coaches ⁽¹³⁾. De docentbegeleiders kiezen een student waar ze op kunnen vertrouwen en die in bijzondere mate aan de in/exclusiecriteria van de studentcoach voldoet.

4.4 Uitvoeringsproces

In deze paragraaf wordt de uitwerking van het project besproken. Hier wordt het verloop van de selectieprocedure, de implementatie en de toepasbaarheid van het pilotproject beschreven.

4.4.1 Verloop selectieprocedure

Over het algemeen is de selectieprocedure op een gestructureerde manier verlopen. Ondanks dat is het in het pilotproject niet gelukt om acht studentcoaches te selecteren. In totaal komen vijf studenten in aanmerking voor een rol als studentcoach. Deze hebben alle het programma student-assistentschap doorlopen. Een student heeft zich alsnog afgemeld met als reden: tijd gebrek voor de reguliere onderwijsactiviteiten. In het derde kwartaal van het studiejaar 2008/2009 zijn de vier studentcoaches bekend, dit is binnen de gestelde tijdsplanning. De studentcoaches hebben hun persoonlijk ontwikkelingsplan ingeleverd bij de docentbegeleiders die hen hebben geselecteerd op de in- en exclusiecriteria. Tijdens de informatiebijeenkomst waren alle studentcoaches aanwezig om de visie in het pilotproject en de taakomschrijving te bespreken.

Op advies van de vaardigheidstrainers en studieloopbaan-begeleiders komen vier studenten in aanmerking voor een rol als tutee. Van deze studenten hebben er zich drie daadwerkelijk aangemeld. Student nummer vier gaf aan dat hij het pilotproject niet als oplossing zag voor zijn probleem met de fysiotherapeutisch motorische vaardigheden. Deze reden wordt hier als geldig beschouwd omdat voor deelname aan het pilotproject een student gemotiveerd aan zijn leerproces moet willen werken.

Het gewenste aantal deelnemers is niet behaald. Dit heeft te maken met de niet volledig duidelijke taakbeschrijving voor de studieloopbaan-begeleiders en de vaardigheidsdocenten. Het was voor de docenten onduidelijk of zij een tutee kunnen verplichten om deel te nemen aan het project of dat de tutee zelf de keuze maakt om aan het project deel te nemen of niet deel te nemen. Dit heeft tot vertraging van het opstarten van het project geleid.

De studentcoaches en tutees zijn aan elkaar gekoppeld. Dit heeft plaatsgevonden, zoals gepland, in de eerste week van april 2009. Als iedereen gekoppeld is blijft een

studentcoach over. Dit wordt opgelost door twee studentcoaches te laten samenwerken met een tutee. Het betreft hier de hoofdcoach en een studentcoach. De hoofdcoach heeft, buiten de begeleiding om, ook nog andere taken in het pilotproject die tijd in beslag nemen, samenwerking zorgt dan voor een verminderde tijdsdruk. Via een email van de hoofdcoach zijn de studentcoaches en de tutees met elkaar in contact gekomen. Vier dagen na het emailcontact hebben alle tutees hun eerste contactmoment gehad waar de belangrijkste regels en hun persoonlijk ontwikkelingsplan besproken zijn.

4.4.2 Implementatie van het pilotproject “Studenten helpen Studenten”

Het doel om het pilotproject in het derde kwartaal van het studiejaar 2008/2009 te implementeren is gedeeltelijk behaald. Alle betrokken partijen zijn geselecteerd en de handleiding geschreven voor de start van het project, in het belang van het slagen van de implementatie. De start van het project heeft alleen drie weken later plaats gevonden. De reden van de vertraging was onduidelijkheid in de selectieprocedure van de tutees. In de selectieprocedure kwam naar voren dat de docenten van de opleiding Fysiotherapie niet duidelijk voor ogen hadden wie de eindverantwoordelijkheid heeft wat betreft de selectie van de tutees. Om hier duidelijkheid in te verschaffen en tevens meer bekendheid aan het project te geven, is er een presentatie gehouden op de grote refereermiddag van de opleiding Fysiotherapie, waar vele docenten van de opleiding aanwezig waren. In de presentatie is extra aandacht geschonken aan de visie en de doelen van het pilotproject “Studenten helpen Studenten” en wordt met de betrokken partijen hun taakverdeling besproken en beargumenteerd. Het pilotproject is nog in uitvoering binnen de opleiding Fysiotherapie en loopt door tot het einde van het schooljaar 2008/2009. In het belang van de mogelijk definitieve implementatie van het pilotproject “Studenten helpen Studenten” in de opleiding Fysiotherapie wordt er, met alle betrokken partijen, tussentijds een evaluatie gehouden. De uitgevoerde evaluatie van het pilotproject wordt in het volgende paragraaf beschreven.

4.4.3 Toepasbaarheid van het pilotproject “studenten helpen studenten”

De toepasbaarheid wordt gerelateerd aan het kwalitatief onderzoek in de vorm van een Topic-interview ⁽¹⁾. Dit vond plaats in de eerste week van het vierde kwartaal van het studiejaar 2008/2009. Tijdens de evaluatie worden de aandachtspunten besproken welke in paragraaf 3.10 zijn beschreven.

De resultaten voor de verschillende aandachtspunten waren als volgt:

- Handleiding: De reactie op de handleiding was grotendeels positief. Aangegeven wordt dat de handleiding een duidelijke structuur heeft en dat de opbouw en de taken van iedereen transparant zijn beschreven.
Voor een tutee was de bedoeling van het eindverslag, dat hij moest schrijven onduidelijk: het was niet duidelijk of dit verslag samen met zijn studentcoach moest worden opgesteld. De studentcoaches gaven aan dat er in de handleiding een aantal herhalingen stonden. Het ging hier met name om de eigenlijke inhoud en visie van het pilotproject.
- Eerste contact: Vanuit de visie van de studenten verliep het eerste contact op een gestructureerde manier. Een verbeterpunt voor de toekomst is volgens een studentcoach dat de tutee in het eerste contact een hand-out krijgt, met aandachtspunten voor een gestructureerd contactverloop, dat wil zeggen: ruimte reserveren, hulpvraag formuleren, etcetera.
- Verloop van de lessen en inhoud: Tijdens de lessen hebben de studenten eerst duidelijk het doel van elke les geformuleerd. Aan de hand van het plan van aanpak wordt de les uitgevoerd. De inhoud van de les was gericht op de motorische vaardigheden en het bijhorend klinisch redeneren. Ook zijn andere onderwerpen aan bod gekomen welke niet behoren tot het domein van het project zoals de anatomie en algemene vragen over bijvoorbeeld ziektebeelden. Het opstellen van leerdoelen voor iedere bijeenkomst wordt door een tutee als lastig ervaren.
- Vooruitgang ontwikkeling studentcoach: Vanwege de korte duur van het project heeft bij de studentcoaches nog niet veel vooruitgang plaats kunnen vinden. Wel vertonen ze duidelijk enthousiasme over het project. Ze leren oefenstof op verschillende manier aan te bieden, hun eigen handelen kritisch te bekijken en de sociale vaardigheden en contacten met jongerejaarsstudenten uit te breiden. Tevens wordt aangegeven dat, door middel van uitleg geven, de besproken leerstof beter wordt onthouden.
- Vooruitgang ontwikkeling tutee: De tutees geven over het algemeen aan dat ze in de korte periode een grote stap hebben gemaakt in de ontwikkeling van fysiotherapeutische vaardigheden. Bekend worden met verschillende

leerstrategieën heeft ertoe geleid dat de motorische vaardigheden en de leerstof eenvoudiger kan worden bestudeerd of uitgevoerd.

- Sterkte-zwakteanalyse: Uit de groepsevaluatie kwam naar voren dat de studenten leren binnen het pilotproject uit een ander perspectief de leerstof te bekijken. Het blijkt dat een tutee in de een-op-een situatie eerder vragen durft te stellen. Het sociale contact met de ouderejaars student creëert voor de tutee een persoonlijker leersituatie. Het individuele beleid wordt door alle deelnemers als ondersteuning herkend.

Een door alle partijen aangegeven verbeterpunt is, dat het project eerder had moeten starten om zo meer tijd gedurende het studiejaar 2008/2009 te hebben om een zo optimaal mogelijke verbetering van de studenten te kunnen realiseren. De bekendheid van het project “Studenten helpen Studenten” moet binnen de opleiding Fysiotherapie uitgebreid worden om zo meer tutees alsook studentcoaches te winnen. In het kader van dit pilotproject is gekozen om alleen assistent-trainers als studentcoaches te laten fungeren, maar in de toekomst zullen ook andere excellente studenten de mogelijkheid krijgen aan het project deel te kunnen nemen. Tijdens de evaluatie werd aangegeven om de domeinen van het bijlesprogramma uit te breiden met andere gebieden bijvoorbeeld anatomie, pathologie en mogelijke andere theoretische kaders. Een valkuil, welke het project met zich meebrengt, is dat docenten geen inzicht hebben in de lesinhoud. Zo blijft de mogelijkheid bestaan dat de studentcoach de tutee ook foutieve fysiotherapeutische motorische vaardigheden aanleert.

- Taken van hoofdcoach en begeleidende docenten:
De taken zijn duidelijk voor beide partijen. Als het project qua omvang uitgebreid wordt is een mogelijke valkuil, dat de taken van de hoofdcoach te tijdsintensief worden. Een assistent-hoofdcoach zou bijvoorbeeld werk kunnen overnemen.

5. Conclusies

In dit hoofdstuk wordt de vraagstelling beantwoord.

De vraagstelling was als volgt:

Op welke manier kunnen excellente studenten door middel van individuele begeleiding een bijdrage leveren aan het leertraject van hun medestudenten binnen de opleiding Fysiotherapie van de Hogeschool Zuyd?

Binnen de opleiding Fysiotherapie is er gekeken naar de mogelijkheden om excellente studenten een bijdrage te laten leveren, door middel van individuele begeleiding, aan het leertraject van hun medestudenten. Dit is verwezenlijkt door een onderwijsondersteunend bijlesprogramma te ontwikkelen. Het nieuwe programma richt zich op individuele begeleiding. Begeleid door docenten coachen excellente studenten minder excellente studenten in hun ontwikkeling in een één op één situatie. Om het proces goed te laten verlopen is de keuze gevallen op de principes van coachen.

Het pilotproject geeft de opleiding Fysiotherapie de kans om studenten een uitdaging te bieden naast het reguliere onderwijs. De bijdrage die studentcoaches leveren voor de tutees is ondersteuning in de fysiotherapeutische motorische vaardigheden. Tijdens de bijeenkomsten hebben de studentcoaches mogelijke vormen aangegeven voor het aanleren en het verbeteren van de fysiotherapeutische motorische vaardigheden. Hierdoor zijn de fysiotherapeutische motorische vaardigheden bij de tutee verbeterd. In welke mate er verbetering heeft opgetreden kan niet gezegd worden aan de hand van dit pilotproject.

Een studentcoach ontwikkeld door de bijeenkomsten voor te bereiden, uit te voeren en te evalueren didactische vaardigheden. Daarnaast heeft een studentcoach in de bijeenkomsten zijn tutee ondersteuning gegeven, structuur in het leerproces aangebracht en de tutee weten te motiveren en inspireren middels de juiste gesprekstechnieken en oefenstof wat zorgt voor de ontwikkeling van coachende vaardigheden. Ook hier geldt dat de mate van verbetering in de didactische en coachende vaardigheden moeilijk te bepalen is. Het resultaat van het pilotproject is een onderwijsondersteunend en excellentie bevorderend bijlesprogramma dat zijn plaats heeft verworven in het curriculum van de opleiding Fysiotherapie.

6. Discussie

In dit hoofdstuk wordt een sterkte-zwakteanalyse van het afstudeerproject “Studenten helpen Studenten” beschreven. De analyse is gemaakt vanuit de visie van de afstudeergroep en de resultaten uit het kwalitatief onderzoek.

Tot slot worden er nog aanbevelingen vermeld voor een mogelijke vervolgstudie en de eventuele implementatie in het onderwijssysteem van de opleiding Fysiotherapie.

6.1 Sterkte-zwakteanalyse

Tijdens de ontwikkeling van het project “Studenten helpen Studenten” zijn een aantal sterke en zwakke punten naar voren gekomen, welke in de volgende paragraaf worden besproken. Ten eerste worden de zwakke punten van het project beschreven, daarna volgen de sterke punten.

6.1.1 Zwakke punten van het project

Aan het begin van het project stagneerde de literatuurstudie. Over de uitvoering van programma's waarbij studenten lesgeven aan studenten is wel veel bekend, maar de literatuurstudie leverde minder bruikbare inhoudelijke informatie voor het afstudeerproject op dan aanvankelijk verwacht. Bovendien is er geen ‘evidence’ beschreven van hoog niveau wat betreft het nut van dit soort programma's beschreven en is de literatuur moeilijk generaliseerbaar door een afwijkende populatie. Een volgende stap in de literatuurstudie was ‘evidence’ te zoeken voor het programma gecombineerd met Fysiotherapie. Deze literatuurstudie was minder succesvol, omdat er met betrekking tot fysiotherapie er geen literatuur te vinden is.

Het opsporen van de tuteurs via de studieloopbaan-begeleiders en de vaardigheidsdocenten verliep moeilijk. Het werd mede veroorzaakt door de beperkte bekendheid binnen de opleiding van het pilotproject. Dit heeft er toe geleid dat de selectie van de tuteurs vertraagd was en dat ook het aantal tuteurs beperkt was. Als gevolg van deze vertraagde overdracht van informatie heeft de daadwerkelijke uitvoering van het pilotproject pas drie weken later kunnen starten. Om in de toekomst de bekendheid van het project te vergroten, heeft een informatieve presentatie tijdens de grote refereermiddag plaatsgevonden. In totaliteit is binnen tien weken het pilotproject praktisch uitgevoerd. De afstudeerscriptie is ook binnen deze tien weken beëindigd. Als gevolg hiervan is de toepasbaarheid van het project op een tussentijdse evaluatie gebaseerd.

Deze evaluatie geeft noch betrouwbare noch valide uitkomsten over de effectiviteit van het project.

Tijdens de evaluatie met de docentbegeleiders is als mogelijke valkuil genoemd dat de docenten geen toezicht hebben tijdens de contactmomenten tussen studentcoaches en tutees. Mogelijk hebben studentcoaches te veel zelfstandigheid in het aanbieden van de oefenstof, waardoor foutieve aangeleerde vaardigheden kunnen ontstaan.

6.1.2 Sterke punten van het project

Over het algemeen kan gezegd worden dat alle betrokken partijen enthousiast waren over het pilotproject. De handleiding met de beschrijving van het project en met een duidelijke taakverdeling heeft er voor gezorgd dat het pilotproject gestructureerd is verlopen. De visie om excellente en minder excellente studenten in één project elkaar te laten ondersteunen heeft veel positieve feedback teweeg gebracht. Het project geeft zowel ondersteuning aan de opleiding als ook aan de docenten.

Een groot voordeel van het project is het sociale contact tussen oudere- en jongerejaarsstudenten, omdat zij in het reguliere onderwijs normaliter niet vaak met elkaar in contact komen. In de contactmomenten krijgt een tutee de volledige aandacht door middel van individuele begeleiding zodat er meer mogelijkheid zijn om vragen te stellen. De sfeer en de laagdrempeligheid tussen studenten zorgen ervoor dat de tutee eerder vragen durft te stellen dan in groepsverband. Deze situatie wordt gecreëerd door de vorm coaching toe te passen. Het coaching-principe geeft verder de mogelijkheid aan beide partijen om actief aan hun ontwikkelingsproces te werken en in stand te houden.

Tutees geven aan dat ze in de periode van begeleiding wat betreft het uitvoeren van hun fysiotherapeutische vaardigheden een vooruitgang hebben geboekt.

De studentcoaches merken dat ze meer inzicht krijgen in het bedenken en het aanbieden van de leerstof. Dit geeft mogelijk een verbetering van de didactische vaardigheden van een student. De studentcoaches ervaren het coachen als een goede ondersteuning in het bestuderen van hun eigen fysiotherapeutische vaardigheden.

De leden van de projectgroep hebben veel ervaring opgedaan in het projectmatig werken en het coördineren van een project in uitvoering. Het schrijven van een afstudeerproject heeft ertoe geleid dat de leden van de projectgroep meer ervaring hebben met het

verwoorden en beschrijven van hun ideeën. In het totale project hebben de leden geleerd om hun ondernomen acties zelf kritisch te beoordelen en feedback van derden nuttig te gebruiken.

Bij herhaling van het pilotproject zou de projectgroep kiezen voor een ruimer tijdsplan. Een ruimere tijdsplanning zorgt ervoor dat de ontwikkelingsfase en de uitvoeringsfase beter op elkaar worden afgestemd.

Verder geeft een ruime planning de studenten die deelnemen aan het pilotproject de mogelijkheid om meer verbetering te realiseren. Voor de leden van de projectgroep is het bij een vervolgproject van belang dat er een duidelijk plan van aanpak wordt opgesteld. Hierdoor worden onduidelijkheden in de genomen stappen en de taakverdeling voorkomen.

6.2 Aanbeveling

In deze paragraaf worden de aanbevelingen voor de implementatie binnen de opleiding Fysiotherapie en voor een mogelijke vervolgstudie gegeven.

6.2.1 Aanbevelingen voor implementatie van het project

1. Ten eerste is het van groot belang een didactiekcursus te geven aan mogelijke studentcoaches. De reden hiervoor is dat op deze manier niet alleen assistent-trainers het project kunnen volgen, maar ook andere excellente studenten, welke de assistent-trainerschap niet willen of kunnen volgen. Een cursus geeft de studentcoach een betere basis in didactische vaardigheden zo mogelijk ook de assistent-trainers. Het lijkt zinvol om een cursus aan het begin en halverwege het studiejaar te plannen. De cursus halverwege het studiejaar geeft studenten de mogelijkheid in te stromen. De opleiding creëert zo een breder aanbod voor excellente studenten. Om mogelijke studentcoaches te informeren wordt aan het begin van het tweede studiejaar een college gegeven met als doel het werven van studentcoaches. Voordat gestart kan worden met het opsporen van tutees moeten een aantal studentcoaches bekend zijn. Daarom wordt ervoor gekozen eerst mogelijke studentcoaches te informeren.
2. Vanaf het begin van het eerste studiejaar moeten de studieloopbaan-begeleiders en de vaardigheidsdocenten met de selectieprocedure van de tutees starten. Aangeraden wordt om alle eerstejaarsstudenten binnen de eerste helft van het studiejaar over het project “Studenten helpen Studenten” te informeren. Mogelijke tutees kunnen zich in overleg met de bovengenoemde docenten vanaf dit moment aanmelden voor het doorlopen van het project.
3. Om de minder excellente studenten een breder aanbod te geven, wordt aanbevolen om de mogelijke belangstelling voor andere domeinen binnen een bijlesprogramma aan te bieden. Het afstudeerproject biedt nu alleen de kans om de motorische vaardigheden en het bijhorende klinisch redeneren te verbeteren. Mogelijk kunnen in de toekomst ook de theorie of het fysiotherapeutisch methodisch handelen onderdeel worden van het bijlesprogramma. Het is wel de vraag of een tweedejaarsstudent Fysiotherapie in staat is om deze vaardigheden op een adequate manier uit te voeren en te coachen.
4. Een belangrijk aandachtspunt bij een verdere uitbreiding van het project is de financiering. Binnen het afstudeerproject is er geen financiële balans opgemaakt over de

mogelijke kosten. De opleiding Fysiotherapie streeft niet naar een kostenbesparing door inzet van studenten als lesgever, maar de toekomstige inzet van de docenten moet wel vergoed worden. Het gaat hier om de docenten die het project begeleiden, de gastdocent voor een toekomstige cursus didactiek en de toekomstige informatieve colleges voor studenten.

5. Om de interactie en de communicatie tussen de deelnemende partijen te kunnen verbeteren zou het zinvol zijn een digitaal netwerk te installeren. Aan de Hogeschool Zuyd bestaat een digitaal netwerk, genoemd 'blackboard', via dit netwerk kunnen studenten onderling als ook met docenten op een eenvoudige manier communiceren. Via het 'blackboard' aan de Hogeschool Zuyd is voor de studieloopbaan-begeleiders de persoonlijke ontwikkeling van studenten in een portfolio terug te vinden. Een nieuwe folder voor de begeleidende docenten zorgt ervoor dat zij de ontwikkeling van de studentcoaches en de interactie tussen studentcoaches en tuteurs kunnen bewaken.

6.2.2 Aanbevelingen voor vervolgstudie

Het project "Studenten helpen Studenten" is recent ontwikkeld en er is nog maar weinig bekend over de effecten en de kwaliteiten van het programma. Een onderzoek naar de effecten en de kwaliteiten heeft nog niet plaats gevonden. Het is daarom niet mogelijk om uitspraken te doen over het bestaansrecht van het programma, laat staan over de verdere ontwikkeling. Om de effecten en de kwaliteiten van het programma te beschrijven en daarmee het bestaansrecht te bewijzen is het belangrijk om hier onderzoek naar te doen. Een mogelijkheid wat betreft verder onderzoek is om een kwantitatieve studie te doen met als effectmaat de studieresultaten van de studenten die deel hebben genomen aan het onderwijsondersteunend bijlesprogramma. Deze studie zou het bestaansrecht van het bijlesprogramma kunnen bewijzen en zou kunnen aantonen of het bijlesprogramma een effect heeft op de studieresultaten van de studenten. De resultaten van een dergelijke kwantitatieve studie zijn echter beperkt bruikbaar bij het in kaart brengen van de daadwerkelijke effecten, omdat zo'n studie weinig aanknopingspunten geeft voor de verdere ontwikkeling van het bijlesprogramma en slechts op een zeer abstract niveau informatie prijs geeft over de kwaliteit van het programma. Daarbij is er een veelvoud van variabelen die bij een kwantitatieve studie invloed kunnen hebben op het gemeten effect. Hierbij valt te denken aan de inhoud van

het blok, de motivatie van de student, de docent die de toetsing beoordeeld, et cetera. Om beter aan te sluiten bij de eerder genoemde belangen van het vervolgonderzoek kan er beter gebruik worden gemaakt van een interpretatieve kwalitatieve studie, ook wel fenomenologisch kwalitatief onderzoek genoemd. Dit soort studies gaat uit van de ervaringen en belevenissen van mensen en gaat uit van de interpretatie die mensen geven aan de situatie ⁽⁸⁾. Bij het beschrijven probeert de onderzoeker zo dicht mogelijk bij de ervaringen en beschrijvingen van de deelnemers te blijven. De onderzoeker interpreteert niet vanuit bepaalde theorieën of perspectieven. Toegepast op het project “Studenten helpen Studenten” zal dus de ervaring in de een-op-een situaties tussen lesgever en lesnemer onderzocht kunnen worden. De resultaten van een dergelijke studie lenen zich er beter voor om gericht uitspraken te kunnen doen over het bestaansrecht, de effecten, de kwaliteit en de verdere ontwikkeling van het bijlesprogramma. In tegenstelling tot een kwantitatieve studie kan er niet alleen een uitspraak worden gedaan over de feiten of er een bestaansrecht is en of er een effect is, er kan ook een invulling gegeven worden aan hetgeen waarop het bestaansrecht gebaseerd is en welke effecten het bijlesprogramma heeft op zowel de coach als de tutee. Ook kunnen er gerichte adviezen worden gegeven over de verdere ontwikkeling van het programma. De kwaliteit van het programma kan door middel van deze gegevens duidelijker beschreven worden. De data voor het kwalitatieve vervolgonderzoek kan verzameld worden door middel van interviews en vragenlijsten. Binnen deze methoden voor dataverzameling staat de doorleefde ervaring van de ondervraagden centraal. Het interview en de vragenlijst zullen open van aard zijn om zoveel als mogelijk te weten te komen over de ervaringen van de deelnemers.

Ook de observatie leent zich als methode om verdere gegevens te verzamelen over het bijlesprogramma. De observatie kan met name gebruikt worden om de interactie tussen de coaches en de tutee te beschrijven. Vervolgens is het belangrijk om een geschikte methode te gebruiken om de gegevens verkregen uit de data verzamelmethode te analyseren. Voor de beschreven data verzamelmethode betekent dit dat er een interpreterende analyse van het materiaal dient plaats te vinden. Dit proces berust op een gefaseerde werkwijze: via verschillende tussenstappen wordt het verzamelde materiaal bestudeerd en verwerkt. Allereerst dienen de oorspronkelijke interviews, vragenlijsten en observaties uitgewerkt te worden tot

teksten. Hierbij is het belangrijk om zoveel mogelijk de ervaringen, meningen en perspectieven van de onderzochte groep vast te leggen in de woorden van de deelnemers aan het onderzoek. Vervolgens vindt de analyse plaats van de uitgeschreven versies ⁽⁸⁾. Binnen de analyse wordt gezocht naar overeenkomsten en verschillen tussen de data.

Uiteindelijk resulteert de analyse in een synthese waarbij de gedrags- en handelingspatronen in thema's beschreven worden. Het is belangrijk om bij dit onderzoek de kwaliteit van het proces goed te bewaken. Binnen het kwalitatief onderzoek kunnen de volgende strategieën gebruikt worden:

(1) voortdurende reflectie, de onderzoeker noteert alle onderzoeksacties en reflecties en beschrijft zijn eigen rol hierin; (2) peer review, meerdere onderzoekers voeren onafhankelijk van elkaar de analyse uit; (3) deelnemerscheck, de onderzoeker legt de resultaten voor aan de deelnemers van het onderzoek; (4) transparantie, de onderzoeker beargumenteert de gekozen onderzoeksmethodologie; (5) triangulatie, de onderzoeker gebruikt meerdere bronnen en betreft die op elkaar; (6) verzadiging, de onderzoeker gaat door met het inwinnen van informatie totdat er geen nieuwe informatie meer komt; (7) bruikbaarheid, de onderzoeker doet aanbevelingen aan de praktijk⁽⁸⁾. Wanneer een kwalitatieve studie, zoals hier beschreven, wordt uitgevoerd kunnen er gerichte uitspraken gedaan worden over het bestaansrecht, de kwaliteit en de effecten van het bijlesprogramma. Deze gegevens kunnen vervolgens gebruikt worden om het programma bij te stellen en verder te ontwikkelen.

7. Literatuurlijst

Literatuur

1. Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de, Meer-Middelburg, A.G.E. van de. Basisboek interviewen handleiding voor het voorbereiden en oefenen van interviews. Wolters Noordhoff; Groningen; 2007.
2. Brinckmann, E., Doelman, G., Rijkers, T., Rooijendijk, L., Verhoeven, W., Vlerken, A. van. De docent als coach. Nelissen; 1998.
3. Copoolse, R. e.a. Competentieprofiel Fysiotherapeut. KNGF; Amersfoort; 2005
4. Feldmann, e.a. "Schüler helfen Schülern-Schüler unterrichten Schüler- Schüler als Tutoren – Schüler als Lehrer". 1989
5. Hoeven, J. van der. Leercoaching in het HBO - een kapstok voor competentiegericht leren en ontwikkelen. Bohn Stafleu van Loghum; 2007.
6. Hogeschool, Zuyd, Sirius-aanvraag. Heerlen; 2008
7. Kallenberg, A.J., Grijspaarde, L. van der, Braak, A. ter, Horzen, C.J van. Leren (en) Doceren in het hoger onderwijs. Lemma BV; Utrecht; 2003.
8. Kinébanian, A., Satink, T., Nes, F.A. van. Lesbrief. Architectuur van kwalitatief wetenschappelijk onderzoek. Ned. Tijdschr. Fysiotherapie 2005; 116(2):40-44
9. Meulepas, K., Renneberg, L. Nota praktijkbegeleiding aan SW1-studenten door vierdejaars studenten. Hogeschool Zuyd; 2008.
10. Nvao: Besluit tot toekenning bijzonder kenmerk, april 2007.
11. Perkins, G.D., Hulme, J., Bion, J.F. Peer-led resuscitation training for healthcare students: a randomised controlled study; 2002.
12. Reekers, M. Coachen in het hoger beroepsonderwijs. Nelissen; 2005.
13. Riet, A. van de, Maas, G.-J. Assistent trainerschap. Hogeschool Zuyd; 2007.

14. Scager, K., Thoolen, B. De docent als coach in het Hbo. Wolters; 2006.
15. Schouwenburg, H.C., Groenewoud, J.T., Studievaardigheid en leerstijlen. Wolter-Noordhoff; Groningen; 1995.
16. Steven, C. Ender, Fred, B. Newton. Students helping Students A guide for peer educators en college campuses. Jossey Bass; San Francisco; 2000.
17. Vermeylen, S. Werken met de SWOT analyse; 2005.
18. Verweij, B. Ongekend Talent Excellentie in het Hbo. ISO; 2008.
19. Waterreus, I. Incentives voor extra onderwijskwaliteit. Onderwijsraad; 2008.

Geraadpleegde experts

20. Broek, M. van de. Voorzitter curriculumcommissie, Opleiding Fysiotherapie.
Hogeschool Zuyd; Heerlen
21. Werner, C. Coördinator assessment, Opleiding Fysiotherapie. Hogeschool Zuyd;
Heerlen.

8. Bijlage

Zoekresultaten literatuurstudie

Databank	Zoekterm	Gevonden resultaten	Limits	Resultaten met limits	Gecombineerde zoektermen met resultaten
PubMed	Students helping Students	958	Datum van 1960- 2008 - Review	76	- university physiotherapy 13
	Peer tutoring	85	Datum van 1960- 2008	75	- university and physiotherapy 45
	Peer education	8592	- Datum van 1960- 2008 - Review	686	- university and physiotherapy 21
PEDro	Students helping Students	1	Datum van 1960- 2008 - English - Review	1	- university and physiotherapy 0
	Peer tutoring	0	Datum van 1960- 2008 - English - Review	0	university and physiotherapy 0
	Peer education	24	Datum van 1960- 2008 - Review	8	university and physiotherapy 1
Google scholar.com	Students helping Students	2780000	Datum 1960- 2008	16900	University and physiotherapy 26
Google scholar.nl	Studenten helpen studenten	11400	Datum 1960- 2008	5520	Universiteit en fysiotherapie 0
Google scholar.de	Schueler helfen Schuelern	36700	Datum 1960- 2008	14900	Universitaet und Physiotherapie 0
	Peer tutoring	81400	Datum 1960- 2008	37100	University and physiotherapy 4
	Peer education	1560000	Datum 1960- 2008	651000	University and physiotherapy 12

Cochrane	Students helping Students	2	Datum 1960-2008	2	University and physiotherapy 0
	Peer tutoring	22	Datum 1960-2008	22	University and physiotherapy 1
	Peer education	9	Datum 1960-2008	8	University and physiotherapy 0
Vak-bibliotheek	Students helping Students	10	Datum 1960-2008	10	University and physiotherapy 0
	Peer tutoring	0	Datum 1960-2008	0	University and physiotherapy 0
	Peer education	50	Datum 1960-2008	50	University and physiotherapy 0